

Dolgun, Uğur

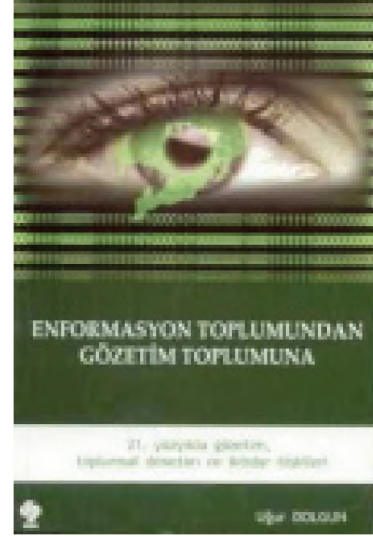
Enformasyon Toplumundan Gözetim Toplumuna: 21. Yüzyılda Gözetim, Toplumsal Denetim ve İktidar İlişkileri. Bursa: Ekin Kitabevi, 2005. 262s. ISBN- 975-8768-61-1

Book Review

From Information Society to Surveillance Society. The book titled “From Information Society to Surveillance Society” discusses how the information and communication technology influence the society in the 21st century. *It focuses on the benefits and harms brought by information and communication technologies to human life.*

“Görülebilene her şey denetlenebilir” ilkesinden yola çıkılarak toplumsal denetim ile başlayan gözetim toplumu kavramı gittikçe enformasyon toplumunun yerini almaya başlamıştır. Bu doğrultuda yazarın üç ana bölüme oluşturduğu kitabın birinci bölümünde; toplumsal denetim, gözetim ve gözetim toplumu kavramları, gözetim toplumunun ana kaynağı “görme metaforunun sosyolojik ve felsefi açıdan açıklanması, bu bağlamda gözetim pratiklerinin tarihsel dönemlerdeki egemenlik, iktidar ilişkileri gücünü destekleyen bir kavram olarak doğması ve daha sonra batı toplumlarında moderniteye geçiş sürecinde kapitalizm ve sanayi devriminin işleyiş mantığına hizmet edecek şekilde işlev görmesi üzerinde durulmuştur. Modern toplumlarda ise gözetim kavramı teknik gözetim olarak adlandırılarak kapitalist sistemle birlikte ulus-devletin içerisinde bürokratik yapılanma gereği bilginin dosyalanması, saklanması, şekillenmesi ve modern toplumla birlikte görme, denetim ile bilgi kavramlarının birbirleriyle nasıl etkileşim içerisinde olduğunu gösteren sosyo-ekonomik kuramlar anlatılmıştır.

Kitabın ikinci bölümünde 1960’lı yıllardan itibaren toplum yapılarında değişiklik yaşanmaya başlanması ve bilginin üretilip dağıtılması, bilgi endüstrisi ile bilgi sektörüne ilişkin mesleklerin ön planda olması ve enformasyon toplumu kavramının ortaya çıkması ele alınmıştır. Enformasyon toplumunun da dinamosunu bilgisayar ve telekomünikasyon sistemlerine bırakmasına dikkat çekilerek soğuk savaş döneminde ülkelerin güvenlik kaygısı nedeniyle toplumu gözetim altına alarak

istihbarat servislerini güçlendirmeye başlamasıyla birlikte enformatik gözetimin temellendiği bu dönemde teknolojiyle birlikte sağlanmasına değinilmiştir. Telekomünikasyon, uydu, internet, bilgisayar, veri yazılımı ortak bir çalışma olarak ortaya konularak, 2000’li yıllardan itibaren insanlığı tüm yönleriyle denetim altına almaya başlamasıyla enformatik gözetimin tehlike oluşturabileceğinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca ulusal düzeyde oluşturulan veri tabanlarının güvenlik sistemi geliştirilmek amacıyla zamanla iktidar güçlerinin hizmetine girmesi sonucu ‘fonksiyon kaymasına’ uğramaları üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde öncelikle panoptik olarak internetin rolü, özel yaşama karşı olan özensizliği ele alınmıştır. Analitik ve eleştirel düşünmeden yoksun akla ve sağduyuya dayalı mantıklı çıkarım yapabilmekten uzak siber uzay içerisinde kaybolmuş topluma dönüşen toplumların gittikçe yaygınlaşmasının kaçınılmaz hale geldiği üzerinde durulmuştur. Artık bireylerin kendi bakış açılarına ve tercihlerine uygun enformasyonu internet ortamından çekerek bireysel gözetim ve denetim ortamı yaratmaya başlaması ve bu durumun sonucunda bilinçsiz ya da belirli bir kesim tarafından kullanılan enformasyon ve bilgi teknolojilerinin popüler kültürün de etkisiyle kamusal yaşamı işlevsizliğe sürüklemesi sorunu ayrıntılarıyla ortaya konulmuştur. Gözetimin daha da etkin hale getirilerek olumsuzlukların, özel ve kurumsal yaşam için, nasıl faydaya dönüştürüleceği konusunda bilgiler verilmiştir.

Çağımızda enformasyonun kullanım alanlarının gittikçe genişlemeye başlaması, teknolojiyle birlikte insan kontrolünden çıkarak gözetimle ilgili olarak ortaya çıkan sorunlara yönelik çözüm önerileri sonuç bölümünde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

A. Esra DURNA

Kütüphaneci

İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

(İGEME) Kütüphanesi

esrad@igeme.gov.tr